

MUHASEBE MESLEK MENSUPLARININ MESLEKLERİ İLE İLGİLİ BEKLENTİLERİNE, SORUNLARINA VE ALGILARINA YÖNELİK BİRARAŞTIRMA: RİZE ÖRNEĞİ

A RESEARCH THE EXPECTATIONS, PROBLEMS AND PERCEPTIONS OF ACCOUNTANTS: THE CASE OF RİZE

Ahmet TERZİ¹

Öz

Günümüzde muhasebe mesleğinin gelişimini anlayabilmek için muhasebenin tarihsel gelişimini incelemek gerekmektedir. Bu süreçte mesleğin karşılaştığı zorluklar ve mesleği etkileyen meseleler günümüz koşulları ile bağlantılı olarak incelenirse, muhasebenin geleceğine ışık tutulabilir.

Küreselleşme, yeni ekonomi anlayışı, politik açılımlar, dış ve iç konjonktür gibi gelişmeler mesleğin ve icracılarının güzergahını belirlemiş ve şekillendirmiştir.

Türkiye’de muhasebe mesleği yasal düzenlemeye 1989 yılında çıkarılan 3568 sayılı meslek yasası ile kavuşmuştur. Bu tarihe kadar, mesleğe yasal bir statü kazandırmak için çeşitli vakıf ve dernekler faaliyetlerde bulunmuş ve meslek yasasının altyapısını hazırlamışlardır. Söz konusu meslek yasasının kabul edilmesi ile birlikte muhasebe mesleği Türkiye’de hak ettiği itibarı kazanmaya başlamıştır.

Bu makale çalışmasında, Rize ilinde faaliyette bulunan muhasebe meslek mensuplarının mesleğe bakışını incelemek amacıyla bir anket çalışması yapılmıştır. Anketten elde edilen bulgulara göre, Rize’deki meslek mensupları, ekonomik sorunlarla mücadele ederken mesleğin saygınlığını tatminkâr bulmaktadırlar. Ayrıca meslek mensupları, mesleki yasaların gelişimini yetersiz bulduklarını ve mesleğin siyaset ile iç içe geçmesinden rahatsız olduklarını ifade etmişlerdir. Tüm mevcut olumsuzluklara karşın meslek mensupları, mesleğin geleceğinden ümitli olduklarını belirtmişlerdir.

Anahtar Sözcükler: Muhasebe, Muhasebe Mesleği, Rize.

Abstract

Nowadays, it’s needed to examined the accounting historical development for to understand the accounting current improvement. In this period, if the difficulties that professions face are examined together with present conditions that effect job, it can light the way for future of accounting.

Globalization, new economical approach, political preferances and enviromental conjuncture, mainly determine and plot the course of accounting and accountants.

¹Öğr. Gör. Ardahan Üniversitesi İİBF İşletme Bölümü.

Legal regulation of accounting profession in Turkey, issued as numbered 3568 profession law in 1989. Up to this date, to give legal status to the profession, and various foundations and associations operating in the law profession has developed infrastructure. Adoption of the law profession concerned with the accounting profession in Turkey has started to gain a deserved reputation.

In this work, with operations in the province of Rize, the accounting profession, career outlook, a survey was conducted to examine. According to the findings from the survey, Rize professionals in tackling economic problems, while the prestige of the profession are found satisfactory. Moreover, professionals are insufficient professional development of law and politics and nesting of the profession have said that they are uncomfortable with. Despite all the current negativity, career professionals have expressed their hope in the future.

KeyWords: Accountancy, Professional Accountants, Rize.

Giriş

Türkiye’de 1989 yılına kadar bir meslek olarak kabul edilmeyen serbest muhasebeci ve mali müşavirlik, aynı tarihte çıkarılan 3568 sayılı meslek yasası ile yasal bir statüye kavuşmuştur (Uzay ve Güngör, 2004: 94). Bu tarihe kadar çeşitli vakıf ve dernekler – Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği, Türkiye Muhasebeciler Federasyonu, Mali Müşavirler ve Muhasebeciler Birliği Derneği vb. – muhasebe mesleğine hak ettiği statüyü kazandırabilmek adına önemli faaliyetlere imza atmış ve 1989 yılında çıkartılan meslek yasasının alt yapısını hazırlamışlardır.

Muhasebe mesleğini gelişimini küresel ve yerel anlamda etkileyen birçok nedenden bahsedilebilir. Muhasebenin bilgisayarda kullanılabilmesi, küresel çapta yaşanan muhasebe ve denetim skandalları, meslek mensuplarının örgütlenmesi, ekonomik yapılarda meydana gelen değişimler ve Türkiye’de tekdüzen muhasebe sistemine geçiş bu nedenlerden bazılarıdır. Bu çalışmanın amacı, Rize’de aktif biçimde faaliyet gösteren meslek mensuplarının yukarıda bir kısmı sayılan olgulardan etkilenme düzeyleri, mesleğin geleceğini nasıl gördükleri, meslek mensuplarının gözünden muhasebe eğitiminin yeterlilik düzeyi, en önemli sorunlarının ne olduğu ve nasıl bir çözüm yolu önerdikleri ile iş tatmin düzeylerinin araştırılmasıdır. Yapılan bu çalışma sayesinde başta yasama organı ve meslek odaları olmak üzere, mesleki eğitimin verildiği ticaret meslek liseleri, üniversiteler ve muhasebe mesleği ile ilgilenen tüm kişi ve kurumlara bilgi sağlamak amaçlanmıştır.

Muhasebe mesleği, vergi mükellefleri ile devlet arasında önemli bir rol üstlenmektedir. Her ne kadar toplum tarafından sadece mükelleflerin aylık vermeleri gereken vergi miktarlarını hesaplayan bir meslek olarak görülse de, büyük resimde muhasebe mesleği adaletli gelir dağılımı zincirinin ilk halkasıdır. Sosyal sorumluluk ilkesi gereği toplumda önemli bir rolü olan muhasebe mesleği icracılarının sorunlarının çözümü ve beklentilerinin tespit edilip hayata geçirilmesi, üstlendikleri sorumluluğun gereğini daha hakkaniyetli ve motive bir şekilde yapmalarına olanak sağlayacaktır.

1. Araştırmanın Kapsamı, Sınırları ve Metodolojisi

Araştırmanın amacına uygun olarak hazırlanan anket, Rize ilindeki (Merkez, Güneysu, Çayeli, Pazar, Ardeşen ve Fındıklı ilçeleri), Serbest Muhasebeci ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik bürolarında faaliyet gösteren belge sahiplerine uygulanmıştır. Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Bürolarında aktif biçimde çalışan ve odaya kayıtlı olan 97 bağımsız meslek mensubundan 95’ine (%97,94) ulaşılmıştır ki, bu da yaklaşık %98’lik bir orana denk gelmektedir. Ortaya çıkan yüksek oran, çalışmanın sonuçlarının güvenilirliği açısından oldukça önemlidir.

2. Veri Toplama Yöntem ve Aracı

Araştırmadaki verilerin tamamı anket yöntemi kullanılmak suretiyle, meslek mensuplarıyla yüz yüze görüşülerek toplanmıştır. Söz konusu anket, Türkiye’deki

muhasebe mesleği ve muhasebe meslek mensuplarının iş tatmini üzerine yazılan tezler ve konu ile ilgili yayınların incelenmesinden sonra hazırlanmış olup, üç bölümden oluşmaktadır.

Birinci kısım, katılımcıların demografik özelliklerini ölçen sorulardan oluşmaktadır. İkinci kısımda 5'li Likert Ölçeği kullanılarak hazırlanmış sorular bulunmaktadır. Bu kısımdaki sorularda, mesleğin profesyonellik düzeyi, üniversitelerdeki muhasebe derslerinin yeterlilik düzeyi, meslek ile siyaset arasındaki ilişki, düşük gelir gösterilmesinde meslek mensuplarının bir dahlinin olup olmadığı, işletmeciliğin muhasebeyi etkileme düzeyi, mesleğin yanlış algılanmasında meslek mensuplarının eksiklikleri, meslek mensuplarının ticari kaygı düzeyleri, teknolojiye yaklaşımları, iş ahlakı ihlalleri ile meslek mensubuna duyulan güvensizlik arasındaki ilişki düzeyi, meslek mensuplarının ikinci bir iş yapma konusundaki isteklilik düzeyleri, gibi konular tespit edilmeye çalışılmaktadır.

Üçüncü kısımdaki sorular çoktan seçmeli ve 5'li Likert Ölçeği kullanılmak suretiyle karma biçimde hazırlanmıştır. Sorularda iş tatmin düzeyi, mesleki eğitimdeki en büyük eksiklik, meslek mensuplarının en eksik oldukları konu, muhasebecilerin temel sorunu, bir meslek mensubu adayında aranan birincil vasıf, meslek mensupları arasında bir defter kapma yarışının mevcudiyetinin olup olmadığı ve meslek mensuplarının mesleğin geleceği konusundaki bakış açıları tespit edilmeye çalışılmaktadır. Muhasebe meslek mensuplarının, mesleğe bakışlarını belirlemek için araştırmada hem frekans (Yüzde) analizi hem de SPSS 15.0 paket istatistik programında ki-kare bağımsızlık testi uygulanmıştır.

3. Verilerin Analizi

Uygulamaya ait veriler üç bölüm halinde ele alınmıştır. Birinci bölümde katılımcıların demografik özelliklerine ait bulgular yer almaktadır. İkinci bölümde katılımcıların meslek ile ilgili düşüncelerini içeren bulgular verilmektedir. Üçüncü bölümde ise katılımcıların iş tatmini ile ilgili sorulara verdikleri cevaplardan yola çıkılarak elde edilmiş bulgular sunulmaktadır.

3. 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri ile İlgili Bulgular

Yapılan araştırma kapsamında ankette öncelikle katılımcı meslek mensuplarının demografik özelliklerini belirlemek amacıyla unvan, cinsiyet, yaş, mesleki deneyim, mezuniyet düzeyi ve mükellef sayıları ile ilgili bulgular saptanmıştır.

Tablo 3.1.1: Katılımcıların Unvanlarına Göre Dağılımı

Unvan	Frekans	Yüzde
Serbest Muhasebeci	23	24,20
Serbest Muhasebeci Mali Müşavir	72	75,80
Toplam	95	100,00

Tablo 3.1.1’te görüldüğü gibi ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının 23’ü (%24,2) Serbest Muhasebeci ve 72’si (%75,8) Serbest Muhasebeci Mali Müşavir belgesine sahiptirler.

Tablo 3.1.2: Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Cinsiyet	Frekans	Yüzde
Bay	83	87,40
Bayan	12	12,60
Toplam	95	100,00

Tablo 3.1.2.’de ankete katılan meslek mensuplarının cinsiyet dağılımları ve- rilmektedir. Katılımcıların 83’ü (%87,4) erkek ve 12’si (%12,6) kadındır. Türkiye genelinde faal olarak çalışan kadın muhasebe meslek mensuplarının oranı %26’dır (<http://www.turmob.org.tr/TurmobWeb/Istatistikler.aspx>). Yapılan ankette Rize ilindeki kadın meslek mensuplarının oranı Türkiye ortalamasının altında kalmıştır. Bu durum, muhasebe mesleğinin Rize’de kadınlar tarafından pek tercih edilmediğini göstermektedir.

Tablo 3.1.3: Katılımcıların Yaşlarına Göre Dağılımı

Yaş	Frekans	Yüzde
20 – 30 Yaş Aralığı	10	10,25
31 – 40 Yaş Aralığı	27	28,40
41 – 50 Yaş Aralığı	35	36,80
50 Yaş ve Üzeri	23	24,20
Toplam	95	100,00

Tablo 3.1.3.’te muhasebe meslek mensuplarının 10’unun (%10,25) 20-30 yaş, 27’sinin (%28,4) 31-40 yaş, 35’inin (%36,8) 41-50 yaş ve 23’ünün (%24,2) 51 yaş ve üzeri grubunda oldukları tespit edilmiştir. 20-30 yaş grubunun yüzdeler dilim içerisindeki payının bu kadar düşük olmasının sebepleri arasında; lisans ve yüksek lisans eğitimlerinin uzaması, yapılan değişikliklerle meslek mensubu olabilmenin önündeki zorlukların arttırılması, staj sürelerinin uzatılması nedeniyle bu yaş grubuna ait meslek mensubu adaylarının genellikle stajyer durumunda olmaları gibi sebepler sayılabilir.

Tablo 3.1.4: Katılımcıların Mesleki Deneyimlerine Göre Dağılımı

Mesleki Deneyim Yılı	Frekans	Yüzde
1 – 5 Yıl	8	8,40
6 – 10 Yıl	15	15,80
11 – 15 Yıl	12	12,60
16 Yıl ve Üzeri	60	63,20
Toplam	95	100,00

Tablo 3.1.4'te görüldüğü üzere, katılımcıların 8'inin (%8,4) 1-5 yıl, 15'inin (%15,8) 6-10 yıl, 12'sinin (%12,6) 11-15 yıl ve 60'ının (%63,2) ise 16 yıl ve üzeri mesleki deneyime sahip oldukları saptanmıştır. 16 yıl ve üzeri mesleki deneyime sahip olanlarının oranının %63,2 olması anketin güvenilirliği açısından önemli kabul edilebilir. Deneyimli meslek mensuplarının anketteki yüksek oranı, meslekteki sorunlar ve meslek ile ilgili beklentiler hakkında daha gerçekçi ve anlamlı bulgular elde edilmesini sağlayacaktır.

Tablo 3.1.5: Katılımcıların Mezuniyet Düzeylerine Göre Dağılımı

Mezuniyet Düzeyi	Frekans	Yüzde
İlkokul	-	-
Ortaokul	1	1,10
Lise	10	10,50
MYO	15	15,80
Lisans	69	72,60
Lisansüstü	-	-
Toplam	95	100,00

Tablo 3.1.5'te muhasebe meslek mensuplarının eğitim düzeyleri ile ilgili bulgular verilmiştir. Katılımcıların sadece 1'i (%1,1) ortaokul düzeyinde eğitim almışken, 10'u (%10,50) lise, 15'i (%15,8) MYO ve 69'u (%72,6) lisans düzeyinde eğitim almıştır. Katılımcılardan hiçbirinin mezuniyet düzeyinin ilkökul ve lisansüstü olmadığı görülmüştür. Lisans düzeyinde eğitim almış katılımcıların oranının yüksek oluşu, Rize'deki muhasebe mesleğinin yüksek bir teorik bilgi ile yapıldığını göstermektedir.

3.2. Katılımcıların Mesleğe Genel Bakışları İle İlgili Bulgular

Tablo 3.2.1: Türkiye'de Muhasebecilik Tam Anlamıyla Profesyonellik Kazanmıştır

	Frekans	Yüzde
Şiddetle Reddediyorum	16	16,80
Reddediyorum	49	51,60
Kararsızım	13	13,70
Katılıyorum	16	16,80
Kesinlikle Katılıyorum	1	1,10
Toplam	95	100,00

Tablo 3.2.1'de görüldüğü gibi, muhasebecilik mesleğinin profesyonellik kazandığı ifadesine meslek mensuplarının 49'u (%51,6) katılmadıklarını ifade etmişlerdir. Yine katılımcıların 16'sı (%16,8) ifadeye kesinlikle katılmadıklarını vurgulamışlardır. Kararsızlar dikkate alınmadığında ifadeye katılmayanların sayısı birikimli değerle 65 kişi, yüzde olarak %68,4 olarak tespit edilmiştir. Buna karşın söz konusu yargıya katılıyorum diyenlerin sayısı 16 (%16,8), kesinlikle katılıyorum diyenler ise 1 (%1,1) olarak gerçekleşmiştir. Birikimli olarak katılanların değeri, kararsızlar

dışarıda kalacak biçimde 17 (%17,9) kişidir. Tablodan anlaşılacağı üzere, Rize'deki meslek mensupları mesleğin tam anlamıyla profesyonel biçimde icra edildiğini düşünmemektedir.

Tablo 3.2.2: Üniversitelerdeki Muhasebe Eğitimi Mesleğin İcrası İçin Yeterlidir

	Frekans	Yüzde
Şiddetle Reddediyorum	28	29,50
Reddediyorum	47	49,50
Kararsızım	10	10,50
Katılıyorum	9	9,50
Kesinlikle Katılıyorum	1	1,10
Toplam	95	100,00

Üniversitelerde gösterilen muhasebe eğitimi, mesleğin icra edilmesi için yeterlidir ifadesine Tablo 4.2.2'de kümülatif olarak sadece 10 kişi (%10,6) katıldığını ifade etmektedir. Buna mukabil, ifadeyi kabul etmeyenlerin sayısı kararsızlar da göz önünde bulundurulduğunda kümülatif toplamı 85 kişi ve bunun yüzdelik ifadesi de %89,5 gibi çok yüksek bir değer olarak saptanmıştır.

Katılımcılarla yüz yüze yapılan görüşmelerde, üniversitelerde verilen muhasebe eğitimindeki en büyük eksikliğin pratik (uygulama) eksikliği olduğu savunulmuştur. Bu görüşü destekleyecek bir başka bulgu da Tablo 4.3.2'de verilmiştir. Söz konusu ifade ile ilgili bulunan tüm bulgular neticesinde, Rize'deki meslek mensuplarının, üniversitelerde verilen muhasebe eğitiminin uygulama ağırlıklı olacak biçimde, yeniden yapılandırılması gerekliliğini savundukları söylenebilir.

Tablo 3.2.3: Mesleği İlgilendiren Yasal Düzenlemeler Siyasi Kaygılardan Uzak Hazırlanmaktadır

	Frekans	Yüzde
Şiddetle Reddediyorum	14	15,80
Reddediyorum	32	33,70
Kararsızım	18	18,90
Katılıyorum	21	22,10
Kesinlikle Katılıyorum	9	9,50
Toplam	95	100,00

Tablo 3.2.3'te görüldüğü gibi, “Muhasebecilik alanındaki hukuksal düzenlemeler, meslek mensupları ve meslek örgütlerinin görüşleri doğrultusunda siyasi kaygılardan uzak hazırlanmaktadır” ifadesine meslek mensuplarının sadece 9'u (%9,5) kesinlikle katıldığını ifade etmiştir. İfadeye katılanların meslek mensuplarının sayısı ise 21 (%22,1)'dir. Bu ifadeye katılım değeri kümülatif olarak %31,6'dır. Buna karşın, katılımcıların 14'ü (%15,8) kesinlikle katılmadıklarını, 32'si katılmadıklarını ve 18'i (%18,9) kararsız olduklarını ifade etmiştir. Kararsızlar da göz

önünde bulundurulursa, ifadeye katılmayanların kümülatif toplamı 64 (%68,4) olarak tespit edilmiştir.

Elde edilen bulgudan hareketle, Rize ilindeki muhasebe meslek mensuplarının, mesleki yasalar hazırlanırken siyasi kaygılar güdüldüğüne ve mesleğin siyaset ile iç içe olduğuna inandıkları sonucuna varılabilir.

Tablo 3.2.4: Muhasebeci, Mükellef Firmayı Beklenenden Fazla Ödenecek Vergi Çıkması Durumunda Uyarmalıdır

	Frekans	Yüzde
Şiddetle Reddediyorum	11	11,60
Reddediyorum	14	14,70
Kararsızım	4	4,20
Katılıyorum	48	50,50
Kesinlikle Katılıyorum	18	18,90
Toplam	95	100,00

Tablo 3.2.4.'te muhasebecilerin mükelleflerini ödenecek olan vergi konusunda uyarmaları gerekliliğini belirten ifadeye katılma düzeyleri sunulmaktadır. Tabloda da görüldüğü gibi ifadeye “Katılıyorum” diyenlerin oranı %50,5 olarak, “Kesinlikle Katılıyorum” diyenlerin oranı %18,9 olarak tespit edilmiştir. Söz konusu ifadeyi kabul edenlerin kümülatif oranı %69,4 olarak gerçekleşmiştir. İfadeye %14,7 oranında “Katılmıyorum” ve %11,6 oranında da “Kesinlikle Katılmıyorum” seçeneği işaretlenmiştir. Kararsızların oranı ise %4,2 gibi düşük bir oranda kalmıştır.

Tüm bu bulgulardan hareketle, Rize ilindeki muhasebe meslek mensuplarının büyük bir çoğunluğu, mükelleflerinin ödeyecekleri vergi miktarı yüksek çıktığı durumlarda mükelleflerini uyarmaları gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu durum mükelleflerin vermeleri gereken verginin çok daha altında vergi ödemeleri sonucunu doğurmaktadır. Türkiye'nin vergi toplamadaki sıkıntısı da göz önünde bulundurulursa, meslek mensuplarının bu tutumlarının ülke gelirlerinin düşmesine, sağlıklı bir vergilendirmenin sağlanamamasına, gelirlerin sağlıklı toplanamaması yüzünden adil bir gelir dağılımının oluşturulamamasına ve meslek mensuplarının itibarının çok ciddi biçimde sarsılmasına yol açtığı söylenebilir.

Yüz yüze yapılan görüşmelerde muhasebe meslek mensupları söz konusu davranışın yanlış olduğunu vurgulamışlar, ancak mükelleflerin en büyük taleplerinin düşük vergi ödeyebilmek olduklarını belirtmişlerdir. Devlet ile mükellef arasında kaldıklarını ifade eden meslek mensupları bazen mükellefleri korumak zorunda kaldıklarını, kriz ortamlarında çok zor duruma düşen firmaları korumadıkları takdirde mükelleflerinin “kepenk kapamak” seçeneğini tercih edebileceklerini ifade etmişlerdir.

Dalğar ve Tekşen birlikte yaptıkları çalışmada; Türkiye’de muhasebecilerin zaman zaman mesleğin asli fonksiyonları arasında yer almayan taleplerle karşı karşıya kaldıkları sonucuna ulaştıklarını ifade etmektedir. Öyle ki, söz konusu taleple-

rin sıklıkla olmasa da yasal düzenlemelerle çeliştiği gözlemlenmiştir. Müşteriler tarafından yerine getirilmesi istenen bu talepler muhasebecileri zor durumda bırakmaktadır. Beklentileri karşılayamayan meslek mensubu müşteri kaybıyla karşı karşıya kalmaktadır. Yüksek vergi borcu ile karşılaşan mükellefler, defterlerini tutan meslek mensubunu daha az vergi borcu çıkartacağına inandığı bir başka muhasebeci ile değiştirmektedir. Bu tutum mesleğin halk arasındaki itibarını da oldukça zedelemektedir (2014: 50).

Tablo 3.2.5: Muhasebe Mesleği, İşletmecilik Alanında Yaşanan Gelişmelerden Etkilenir

	Frekans	Yüzde
Şiddetle Reddediyorum	2	2,10
Reddediyorum	5	5,30
Kararsızım	7	7,40
Katılıyorum	56	58,90
Kesinlikle Katılıyorum	25	26,30
Toplam	95	100,00

Tablo 3.2.5.'te, muhasebe mesleği işletmecilik alanında yaşanan gelişmelerden etkilenir ifadesine, ankete katılan meslek mensuplarının %58,9'u katıldıklarını, %26,3'ü kesinlikle katıldıklarını, %7,4'ü kararsız kaldıklarını, %5,3'ü katılmadıklarını ve %2,1'i ise kesinlikle katılmadıklarını ifade etmiştir. İfadeye katılanların kümülatif oranı ise %85,2 gibi yüksek bir değer olarak tespit edilmiştir.

Elde edilen bulgulardan hareketle, muhasebecilerin işletmecilik alanında yaşanan gelişmeleri dikkatli ve sürekli bir biçimde takip etmeleri gerektiği söylenebilir. İşletmecilik alanında yaşanan değişimler ve gelişmelerden habersiz bir biçimde muhasebe mesleğini icra etmek günümüz şartlarında artık mümkün olmayan bir durumu ifade etmektedir. Global dünyada artık muhasebeci Muhasebe, İşletmecilik, Hukuk, İstatistik, Matematik, İktisat gibi konularda kendini yetiştirmeli ve durmadan gelişen bu bilimlere ısrarla takip ederek kendini devamlı bir biçimde geliştirmelidir.

Tablo 3.2.6: Muhasebe Mesleği Günümüzde Ticari Kaygılar ile Yapılmaktadır

	Frekans	Yüzde
Şiddetle Reddediyorum	12	12,60
Reddediyorum	22	23,20
Kararsızım	6	6,30
Katılıyorum	48	50,50
Kesinlikle Katılıyorum	7	7,40
Toplam	95	100,00

Tablo 3.2.6.'da günümüzde muhasebe mesleği ticari kaygılar ile yapılmaktadır ifadesine, ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının %7,4 gibi düşük bir kısmı

kesinlikle katıldıklarını ifade etmelerine rağmen, kesinlik belirtmeyen katılıyorum ifadesine mensuplar %50,5 gibi yüksek bir oran ile iştirak etmişlerdir. Söz konusu ifadeye katılımcıların %6,3'ü kararsız kaldıklarını, %23,2'si katılmadıklarını ve %12,6'sı da kesinlikle katılmadıklarını ifade etmiştir. İfadeye katılanların kümülatif oranı da %57,9 olarak tespit edilmiştir.

Bulgulardan anlaşıldığı üzere, Rize ilindeki muhasebe meslek mensupları, günümüzde mesleğin icra edilmesinde profesyonellikten ziyade, ticari kaygıların ön planda tutulduğunu ifade etmektedirler. Bu tezi doğrulayan bir başka bulgu da Tablo 3.2.1.'de tespit edilmiştir. Söz konusu tabloda "Türkiye'de muhasebecilik tam anlamıyla profesyonellik kazanmıştır" ifadesi yer almıştır ve bu ifadeye katılmayanların oranlarının birikimli toplamları %68,4 olarak tespit edilmiştir.

Tuğay ve Tekşen Burdur ilinde yaptıkları çalışmalarında, meslek mensuplarının temel sorunları arasında, taban fiyatın altında defter tutulması ve alınan ücretin verilen emeğin karşılığı olmamasını göstermiştir (2014: 230). İki çalışma karşılaştırıldığında, iller değişse de muhasebe meslek mensuplarının temel sorunlarının aynı kaldığı görülecektir.

Tablo 3.2.7: Meslek Mensuplarına Duyulan Güvensizlik İş Etiğinin Göz Ardı Edilmesinden Kaynaklanmaktadır

	Frekans	Yüzde
Şiddetle Reddediyorum	8	8,40
Reddediyorum	22	23,20
Kararsızım	6	6,30
Katılıyorum	40	42,10
Kesinlikle Katılıyorum	19	20,00
Toplam	95	100,00

Tablo 3.2.7'de meslek mensuplarına karşı duyulan güvensizlik iş etiğinin göz ardı edilmesinden kaynaklanmaktadır ifadesine muhasebe meslek mensuplarının %20,0'si kesinlikle katıldıklarını, %42,1'i katıldıklarını belirtmişlerdir. Buna karşın, katılımcıların %23,2'si katılmadıkları ve %8,4'ü de kesinlikle katılmadıkları şeklinde görüş bildirmişlerdir. Her iki görüşü de benimsemeyen kararsızların oranı ise %6,3'te kalmıştır.

İfadeye katılıyorum ya da kesinlikle katılıyorum şıklarından birini işaretleyen meslek mensuplarının kümülatif oranı %62,1 olarak tespit edilmiştir. İfadeye karşı olup katılmıyorum yahut kesinlikle katılmıyorum ifadelerinden birini işaretleyenlerin kümülatif oranı ise %31,6 şeklinde gerçekleşmiştir.

Tablo 3.2.7'de Rize'deki muhasebe meslek mensuplarının bir öz eleştiri yaptıkları sonucuna ulaşabiliriz. İfadeye katılma düzeyini gösteren %62,1'lik yüksek oran, meslek mensuplarının kendilerine karşı duyulan güvensizliğin sorumlusu olarak yine kendilerini gördükleri belirtmektedir. Meslek mensuplarının bu konudaki öz eleştirileri, ahlaki sorunların çözümü için bir umut ışığı olarak görülebilir.

Tablo 3.2.8:Toplumda Muhasebe Mesleğine Bakış Olumlu Yönde Eğilim Göstermektedir

	Frekans	Yüzde
Şiddetle Reddediyorum	4	4,30
Reddediyorum	16	17,20
Kararsızım	14	15,10
Katılıyorum	46	49,50
Kesinlikle Katılıyorum	13	14,00
Toplam	95	100,00

Tablo 3.2.8’de toplumda muhasebe mesleğine bakış olumlu yönde eğilim göstermektedir ifadesine meslek mensuplarının verdiği yanıtlar görülmektedir. Ankete katılan meslek mensuplarının %14,0’ü ifadeye kesinlikle katıldıklarını, %49,5’i katıldıklarını, %15,1’i kararsız kaldıklarını, %17,2’si katılmadıklarını ve %4,3’ü de kesinlikle katılmadıklarını ifade etmişlerdir.

İfadeye katılıyorum ya da kesinlikle katılıyorum cevabını verenlerin kümülatif oranı %63,5 olarak tespit edilmiştir. Bu bulgular Rize ilinde faaliyet gösteren meslek mensuplarının, toplumun mesleğe bakışında olumlu yönde bir eğilim olduğuna ve mesleğin saygınlığının giderek arttığına inandıklarını göstermektedir. Yüz yüze yapılan görüşmelerde, meslek mensupları özellikle 1989 yılında yürürlüğe giren 3568 sayılı meslek kanunundan sonra mesleğe olan ilgilinin ve saygının gözle görülür biçimde arttığını vurgulamışlardır. Tablo 4.3.1.’de de bu görüşü destekleyen sonuçlar görülmektedir.

Tablo 3.2.9:Nüfusu Fazla Olan Şehirlerde Mesleğin İcrası Daha Avantajlıdır

	Frekans	Yüzde
Şiddetle Reddediyorum	2	2,10
Reddediyorum	8	8,40
Kararsızım	9	9,50
Katılıyorum	44	46,30
Kesinlikle Katılıyorum	32	33,70
Toplam	95	100,00

Nüfus yoğunluğu nispeten daha fazla olan şehirlerde mesleğin icrası daha avantajlıdır ifadesine, katılıyorum ya da kesinlikle katılıyorum cevabını işaretleyenlerin kümülatif oranı %80,0 olarak tespit edilmiştir.

Söz konusu ifade ile ilgili elde edilen bulgudan hareketle, Rize ilindeki meslek mensuplarının, Rize’de mesleklerini icra etmekten mutlu olmadıkları söylenebilir. Yüz yüze yapılan görüşmelerde meslek mensupları, büyük şehirlerde mesleği icra etmenin özellikle iki avantajını ön plana çıkarmışlardır: Bunlardan ilki, daha fazla mükellef olduğu için iş yapamama sıkıntısı ile karşı karşıya kalmamak olarak ifade edilmiştir. Buna bağlı olarak defter fiyatlarının belirlenen taban fiyatın altına inme-

sinin söz konusu olmayacağı ve mesleğin ticari kaygı boyutunun asgari seviyeye ineceği belirtilmiştir. İkinci olarak, meslek mensuplarına duyulan saygının büyük şehirlerde daha üst seviyede olduğu düşüncesidir. Ayrıca Rize'deki meslek mensupları, büyük şehirlerdeki mükelleflerin daha bilinçli olduklarını ve mükellefler, meslek mensuplarından sadece vergi hesaplama konusunda değil; aynı zamanda maliyet analizi, finansal analiz ve vergi danışmanlığı konularında da hizmet istedikleri için, büyük şehirdeki muhasebecilerin kendilerini daha iyi yetiştirdiklerini ve geliştirdiklerini ifade etmişlerdir.

Tablo 3.2.10:Meslek Mensuplarının Farklı İşlerle İlgilenmeleri Etik Sorunlar Doğurabilir

	Frekans	Yüzde
Şiddetle Reddediyorum	1	1,10
Reddediyorum	16	16,80
Kararsızım	4	4,20
Katılıyorum	34	33,80
Kesinlikle Katılıyorum	40	42,10
Toplam	95	100,00

Tablo 3.2.10'da meslek mensuplarının farklı işlerle ilgilenmeleri etik sorunlar doğurabilir ifadesine meslek mensuplarının %42,1'i kesinlikle katıldıklarını, %35,8'i katıldıklarını, %4,2'si kararsız kaldıklarını, %16,8'i katılmadıklarını ve %1,1'i de kesinlikle katılmadıklarını belirtmişlerdir.

İfadeye katılanların kümülatif oranları %77,9 olarak tespit edilmiştir. Bu sonuçlar, Rize ilindeki muhasebe meslek mensuplarının ikinci bir işle ilgilenmenin muhasebeciler için doğru olmayacağını ve suistimallerin ortaya çıkabileceği inancına sahip olduklarını göstermektedir.

3. 3. İş Tatmini İle İlgili Bulgular

Tablo 3.3.1:Cinsiyet ile İş Tatmini Arasındaki İlişki

Mesleğiniz Sizi En Fazla Hangi Anlamda Tatmin Ediyor?	Cinsiyet		Toplam
	Erkek	Kadın	
Ekonomik	14 %17,1	1 %10,0	15 %16,3
Saygınlık	50 %61,0	6 %60,0	56 %60,9
Psikolojik Rahatlık	4 %4,9	-	4 %4,3
İş Rahatlığı	14 %17,1	3 %30,0	17 %18,5
Toplam Say/Oran	82 %100,0	10 %100,0	92 %100,0

Tablo 3.3.1'de mesleğiniz sizi en fazla hangi anlamda tatmin ediyor ifadesine meslek mensuplarının %16,3'ü ekonomik, %60,9'u saygınlık, %4,3'ü psikolojik rahatlık ve %18,5'i de iş rahatlığı cevabını vermiştir.

İfadeye verilen cevapları cinsiyet açısından incelersek; hem erkeklerin (%61,0) hem de kadınların (%60,0) “saygınlık” cevabına en yüksek katılımı gösterdikleri görülmektedir. Bu bulgudan hareketle meslek mensuplarının, mesleği yaparken en fazla tatmin oldukları konunun tartışmasız biçimde saygınlık olduğunu söylemek doğru bir tespit olacaktır. Şenol, yaptığı çalışmada – benzer şekilde – muhasebe mesleğinin toplum tarafından saygın ve çok kazandıran bir meslek olarak görüldüğünü tespit etmiştir (2014: 118).

Ankete katılan erkek meslek mensuplarının ikinci olarak en fazla tercih ettikleri seçeneğin %17,1 ile ekonomik ve iş rahatlığı seçenekleri olduğu görülmektedir. Buna karşın kadınların iş rahatlığını %30,0’luk gibi yüksek bir oranla tercih ettikleri tespit edilmiştir. Bu konuda yüz yüze yapılan görüşmelerde kadınlar işin yoğun olduğunu; fakat muhasebe bürolarında kendilerinin yetkili olmasından kaynaklanan bir rahatlığın söz konusu olduğunu ifade etmişlerdir. Bu bulgulara rağmen iş tatmini ile cinsiyet farklılıkları arasında açık bir farklılık olduğu söylenemez. Benzer bir sonuç Öznur BOZKURT ve İlhan BOZKURT’un birlikte yaptıkları araştırmada “Yapılan t-testi sonucuna göre cinsiyet ve işten tatmin olma arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır” tespiti yer almaktadır (2008: 13).

Düşük iş tatmininin çalışanlar üzerinde olumsuz etkilere yol açtığı, personel devir hızını yükselttiği ve işten ayrılma eğilimini artırdığı saptanmıştır (Üngüren ve Yıldız, 2009: 38).Bireyler açısından iş tatmininin önemi, öncelikle insanların kişisel yetilerini ortaya koymak ve gerçekleştirmek istemelerinden kaynaklanmaktadır. İş tatmini, bireylerin psikolojik olgunluğa erişmesini sağlarken, bunu elde edememek bireyi hayal kırıklığına uğratar. Düşük iş tatmini moral bozukluğuna, işten soğuma-ya, düşük verimliliğe ve sonuçta sağlıksız bir topluma yol açar(Üngüren ve ark. 2010: 2925).

Tablo 3.3.2:Muhasebe Eğitimindeki En Büyük Eksiklik Nedir?

	Frekans	Yüzde
Uygulama Eğitiminin Yetersizliği	57	60,00
Teorik Eğitimin Yetersizliği	5	5,30
Teknoloji Eğitimindeki Eksiklikler	10	10,50
Meslek Ahlakı Eğitimindeki Eksiklikler	26	24,20
Toplam	95	100,00

Tablo 3.3.2.’deki ankette, çalışmaya katılan meslek mensuplarının muhasebe eğitimindeki en büyük eksikliğin ne olduğu sorusuna verdikleri cevaplar sunulmaktadır. Ankete katılan meslek mensuplarının %60,0’ı pratik (uygulama) eğitimdeki eksikliğin en önemli eksiklik olduğunu belirtmiştir. Muhasebe eğitimcilerinin, muhasebe uygulayıcılarının gerisinde kaldığını ifade eden meslek mensupları, üniversitelerden mezun olan bir meslek adayının teoride bildiği hiçbir bilgisini uygulamaya aktaramadığını belirtmişlerdir.

Katılımcılar, uygulama eğitimi eksikliğinin dışında sırasıyla en büyük eksikliğin %24,2 ile meslek ahlakı eğitiminde, %10,5 ile teknoloji öğretiminde ve %5,3 ile teori eğitiminde olduğunu belirtmişlerdir.

Meslek ahlakı ile ilgili eğitim eksikliği oranı dikkate değerdir. Kutlu, Kars ve Erzurum illerinde yaptığı çalışmasında, meslek mensupların mesleğin icrası sırasında etik ikilemler yaşadıklarını ancak, bu ikilemlerin gelir düzeyine ya da yaşa göre değişiklik gösterdiğini ifade etmektedir (2008: 166). Özellikle müşteri kaybı yaşama ihtimali bahsedilen ikilemleri arttırıcı bir etkiye sahiptir denebilir.

Tablo 3.3.3:Unvan ile Öncelikler Arasındaki İlişki

Muhasebeciler Kendilerini Öncelikli Olarak Hangi Yönden Geliştirmelidirler?	Unvan		Toplam
	SM	SMM	
Mesleki Yasalar Alanında	2 %8,7	23 %31,9	25 %26,3
Yabancı Dil Alanında	1 %4,3	2 %2,8	3 %3,2
Muhasebe Standartları Alanında	17 %73,9	35 %48,6	52 %54,7
Teknoloji Alanında	3 %13,0	12 %16,7	15 %15,8
Toplam Say/Oran	23 %100,0	72 %100,0	95 %100,0

Tablo 3.3.3.'te Rize ilindeki muhasebe meslek mensuplarının kendilerini öncelikli olarak hangi alanda geliştirmeleri gerektiğini gösteren bilgiler yer almaktadır. Meslek mensupları, en ivedi biçimde geliştirilmesi gereken yönlerini %54,7 ile muhasebe standartları olarak belirtmişlerdir. %26,3'ü mesleki yasalar alanında, %15,8'i teknoloji alanında, %3,2'si ise yabancı dil alanında kendilerini geliştirmeleri gerektiğini ifade etmişlerdir.

Verilen cevaplar ile unvan ilişkisini incelendiği takdirde önceliklerin değişmediği; fakat oranlarda büyük bir fark olduğu tespit edilmiştir. SM unvanına sahip meslek mensupları, soruya %73,9'luk bir oranla "muhasebe standartları alanında" cevabını verirken, SMMM unvanına sahip olan meslek mensupları aynı cevabı %48,6'lık bir oranla işaretlemişlerdir.

Benzer biçimde SM unvanlı meslek mensupları söz konusu soruya %8,7 ile "mesleki yasalar alanında" cevabını verirken, SMMM unvanlı meslek mensupları aynı cevabı %31,9 gibi yoğun bir oranla işaretlemişlerdir.

Bulgulardan, öncelikli gelişmenin muhasebe standartları alanında olmasını, SM unvanına sahip muhasebecilerin SMMM unvanlı meslektaşlarından daha fazla önemsedikleri, buna karşın önceliğin mesleki yasalar alanında olması fikrini SMMM unvanlı meslek mensuplarının daha yoğun biçimde benimsedikleri tespit edilebilmektedir.

Tablo 3.3.4:Muhasebecilerin Temel Sorunları ile Deneyimleri Arasındaki İlişki

Meslek Mensuplarının Temel Sorunu Nedir?	Deneyim (Yıl)				Toplam
	1-5	6-10	11-15	16+	
Ekonomik Sorunlar	2 %25,0	9 %60,0	9 %75,0	28 %46,7	48 %50,5
Ahlaki Sorunlar	1 %12,5	1 %6,7	- -	4 %6,7	6 %6,3
Eğitilmiş Eleman Sorunu	3 %37,5	2 %13,3	- -	14 %23,3	19 %20,0
Örgütlenme Sorunu	2 %25,0	3 %20,0	3 %25,0	12 %20	20 %21,1
Teknolojinin Hızlı Değişimi	- -	- -	- -	2 %3,3	2 %2,1
Toplam Say/Oran	8 %100,0	15 %100,0	12 %100,0	60 %100,0	95 %100,0

Tablo 3.3.4.'te meslek mensuplarının, temel sorunlarının ne olduğu sorusuna, deneyim yıllı gruplarına göre verilmiş olan cevaplar sunulmuştur. Söz konusu soruya katılımcıların %50,5'i ekonomik sorunlar, % 6,3'ü ahlaki sorunlar, %20,0'si eğitilmiş eleman sorunu, %21,1'i örgütlenme sorunu, %2,1'i de teknolojinin hızlı değişimi sorunu cevabını vermişlerdir.

Deneyim yıllarına göre verilen cevaplar yönünden tablo incelendiğinde; 1 – 5 yıl grubu dışındaki tüm grupların, temel problem olarak ekonomik sorunları gösterdiği görülmektedir. Yüz yüze yapılan görüşmelerde muhasebe meslek mensuplarının, defter ücretlerini tahsil konusunda çok büyük bir sıkıntı yaşadıkları tespit edilmiştir. Ekonomik anlamda asıl sıkıntı yaratan konunun da bu olduğu vurgulanmıştır. Meslek mensupları, ücret tahsilatının takibinden artık kurtulmak istediklerini, bu takip işini devletin ilgili kurumları veya meslek mensuplarının bağlı oldukları odalar tarafından yürütülmesi tezlerini sunmuşlardır. Birçok meslek mensubu, tahsilat peşinde koştukları için işlerine yeterli zamanı ayıramadıklarını ve işlerine yeteri kadar yoğunlaşamadıklarını ifade etmişlerdir.

Tabloda ilgi çeken diğer bir bulgu da, 1 – 5 yıl deneyime sahip olanların en çok işaretledikleri seçeneğin %37,5 ile eğitilmiş eleman sorunu olmasıdır. Söz konusu bulgu bize, deneyimi az ve muhtemelen yeni unvan almış kişilerin eğitime bakışlarının daha seçici ve dikkatli olduğu göstermektedir. Muhtemelen mezuniyetlerinin üzerinden uzun zaman geçmeyen, deneyim süresi nispeten az olan meslek mensupları, teorik bilgilerini uygulamaya geçirirken yaşadıkları sıkıntıları hatırlamış olabilirler. Bu nedenle deneyim süresi az olan meslek mensupları çoğunlukla en temel sıkıntıyı eğitilmiş eleman olarak görmüşlerdir.

Meslekteki deneyim arttıkça mesleki yeterlilik, sorun tespiti ve mesleki davranış değişkenlerinde farklılık olduğu görülmektedir (Sakarya ve Kara: 2010: 71).

Tablo 3.3.5: Mesleğin Bir Defter Kapma Yarışına Dönüştüğü Fikrine Katılıyor musunuz?

	Frekans	Yüzde
Şiddetle Reddediyorum	6	6,30
Reddediyorum	19	20,00
Kararsızım	6	6,30
Katılıyorum	39	41,10
Kesinlikle Katılıyorum	25	26,30
Toplam	95	100,00

Tablo 3.3.5.'te meslek mensuplarının, muhasebe mesleğinin bir defter kapma yarışına dönüştüğü fikrine katılma düzeyleri verilmektedir. Ankete katılan meslek mensuplarının %26,3'ü bu fikre kesinlikle katıldıklarını, %41,1'i katıldıklarını, %6,3'ü kararsız kaldıklarını, %20,0'si katılmadıklarını ve %6,3'ü de fikre kesinlikle katılmadıklarını ifade etmişlerdir.

Söz konusu fikri paylaştıklarını ifade eden meslek mensupların oranlarının kümülatif değeri %67,4 olarak tespit edilmiştir. Bu bulgu, Rize ilindeki meslek mensuplarının mesleğin bir "Defter Kapma" yarışına dönüştüğü duygusuna kapıldıklarını göstermektedir.

Yapılan yüz yüze görüşmelerde meslek mensupları, belirlenen defter taban fiyatlarının çok altında bir fiyatla defter tuttıklarını ve bu durumun mesleğin kalite, profesyonellik ve saygınlığını bitirdiğini söylemişlerdir. Bu ifadeler mesleğin bir defter kapma yarışına dönüştüğü iddiasını güçlendirmektedir

Tablo 3.3.6: Mesleğin Geleceğine Bakış İle Cinsiyet Arasındaki İlişki

Muhasebe Mesleğinin Geleceğine Bakışınız Ne Yöndedir?	Cinsiyet		Toplam
	Erkek	Kadın	
Çok Karamsar	4 %4,8	-	4 %4,2
Olumsuz	15 %18,1	5 %41,7	20 %21,1
Fikrim Yok	1 %1,2	-	1 %1,1
Olumlu	47 %56,6	5 %41,7	52 %54,7
Çok Ümitliyim	16 %19,3	2 %16,7	18 %18,9
Toplam Say/Oran	83 %100,0	12 %100,0	95 %100,0

Tablo 3.3.6.'da "Meslek mensubu olarak mesleğin geleceğine bakışınız ne yöndedir?" sorusuna ankete katılan meslek mensuplarının %18,9'u çok ümitliyim, %54,7'si ise olumlu cevabını vermişlerdir. Mesleğin geleceğine dair olumlu bir bakış açısına sahip meslek mensuplarının kümülatif oranı %73,6 olarak tespit edilmiştir. %21,1'lik bir oran mesleğin geleceğine olumsuz bir gözle baktığını ifade ederken, çok karamsar olanların oranı %4,2'de kalmıştır.

Bulgulardan hareketle, Rize ilinde faaliyette bulunan meslek mensuplarının mesleğin geleceğine bakışlarının olumlu olduğu sonucuna varılmaktadır.

Verilen cevaplar, cinsiyet ölçütü göz önünde bulundurularak incelenirse, araştırmaya katılıp mesleğin geleceğini olumlu bulan erkek meslek mensuplarının oranı %75,9 olarak tespit edilmektedir. Bu oran toplam ortalamanın da üzerinde gerçekleşmektedir. Kadın katılımcıların ise %58,4'ü mesleğin geleceğine olumlu baktıklarını ifade etmişlerdir.

Mesleğin geleceğine olumsuz bakan erkek meslek mensuplarının kümülatif oranı %22,9 iken, kadın meslek mensuplarının kümülatif oranı %41,7 olarak gerçekleşmiştir.

Sonuç

Muhasebecilerin muhasebe mesleği ile ilgili genel düşünceleri ve iş tatminleri çerçevesinde ele alınan bu çalışma, Rize ilinde faaliyette bulunan muhasebe meslek mensuplarının mesleğin profesyonellik kazanıp kazanmadığı, Türkiye’de mesleğin gelişimini etkileyen ana unsurların ne olduğu, dünyadaki yeni gelişmelere meslek mensuplarının nasıl baktığı, iş ahlakıyla ilgili problemlerin kaynağının ne olduğu, muhasebecilerin temel sorunlarının; eksikliklerinin ve olması gereken temel özelliklerinin ne olduğu, mesleğin geleceğine bakışları gibi bir kısım durumların ortaya konmasını amaçlayan bir anket çalışmasıdır. Bu çalışmanın neticesinde, başta meslek odalarına, muhasebe meslek mensuplarına, muhasebe eğitimi veren kurumlara, konuyla ilgili tüm kişi ve kurumlara bilgi ve katkı sağlamak amaç edinilmiştir.

Anket çalışması, araştırmaya katılan ve mesleki unvanı olan 95 muhasebe meslek mensubuna uygulanmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlar aşağıdaki gibi özetlenebilir;

Muhasebe mesleğinin Türkiye’de artık profesyonel bir kimlik kazandığı ifadesi katılımcılar tarafından kabul edilmemiştir. Bu ifadeye katılmadıklarını belirten muhasebe meslek mensuplarının oranı %68,4’tür. Mesleğin daha profesyonel bir biçimde icra edilmesi için illerdeki meslek odalarının, seminer ve eğitimlerle muhasebecilerin profesyonellik anlayışlarını geliştirmeleri uzun vadede etkin bir çözüm olabilir.

Üniversitelerde gösterilen muhasebe eğitiminin yetersiz olduğunu düşünen muhasebe meslek mensuplarının oranı %79’dur. Buna karşın %10,6’lık oran verilen eğitimi tatmin edici bulmuştur. Üniversitelerde muhasebe eğitiminin planlanmasında yeni bir yaklaşımın benimsemesi ve uygulamaya daha fazla ağırlık verilmesi, sorunun çözümü için önemli bir adım kabul edilebilir. Daha etkin bir çözüm için üniversitelerde, meslek mensubu olmak isteyen öğrenciler için uygulama ağırlık seçmeli bir ders oluşturulabilir ve bu öğrencilere muhasebe bürolarında staj imkânı sağlanabilir.

Meslek mensupları, mesleğin siyasetle iç içe olduğunu ve hazırlanan meslek yasalarının da bu siyasi kaygılarla hazırlandığını düşünmektedirler. Mesleğin siyasetten uzak tutulabilmesi için yasal düzenlemeler yapılması gerekmektedir. Meslek ile

İlgili kurumlarda, özellikle yönetici pozisyonunda olan kişilerin siyasi partilere üye olmalarının yasa ile engellenmesi, mesleğin siyasi kaygılardan etkilenmesini asgari düzeye indireceği öngörülebilmektedir.

Muhasebeci, defterini tuttuğu bir mükellefi, onun beklentisinden fazla bir vergi ödeme durumu ortaya çıktığında uyarmalıdır. Katılımcıların %69,4'ü ifade edilen kanaate sahiptir. Bu durum devletin vergi gelirlerini düşürmekte, muhasebecilerin saygınlığını zedelemekte ve toplumsal adaletin temellerini sarsmaktadır. Muhasebe eğitiminde meslek ahlakının eğitiminin artırılması ve öneminin vurgulanması uzun vadede etkin bir çözüm olabilir.

Toplumda muhasebe meslek mensubuna bir "Defter Tutucu" nazarıyla bakılmasının temelinde muhasebecilerin bilgi donanımı konusundaki eksiklikleri yatmaktadır. Bu görüşü savunanların oranı %55,7'dir. Toplumdaki bu kanının olumlu istikamette değiştirilebilmesi için meslek mensupları eğitim seminerlerine katılarak eksik yönlerini geliştirmelidir. Meslek odalarının, mesleki değişikliklerin ve gelişmelerin takip edilip edilmediğini denetlemek amacıyla muhasebecileri belirli dönemlerde seviye tespit sınavlarına tabi tutmaları, muhasebecilerin kendilerini geliştirmesi adına olumlu bir etki meydana getirebilir.

Katılımcılar arasında %57,9'luk oran Türkiye'de muhasebe mesleğinin daha çok ticari kaygılarla yapılmakta olduğunu düşünmektedir. Müşteriler ile iyi ilişkiler kurmak ve iş birliği içerisinde olmak meslek mensuplarının kazançlarını etkilemektedir. Başka bir ifadeyle, müşteriler ile kurulacak yakın diyalog ve iş birliği muhasebecilerin kazancını yükseltebilmektedir (Dinç ve ark. 2010: 1163). Kazancını arttırmak istediği için müşterileri ile yakın iş birliği içine giren meslek mensupları, kendilerini tutarsız ve yasaya aykırı taleplere cevap vermek zorunda hissetmektedirler. Bu durum meslek etiği anlamında olumsuz sonuçları da beraberinde getirmektedir. Meslek mensuplarını ticari kaygılardan uzak tutabilmek için meslek odaları taban fiyat uygulamasını ciddi şekilde takip etmelidirler. Bu sayede, meslek mensupları ticari kaygılarla fiyat düşürerek defter bulmaya çalışmayacak, bunun yerine kendilerini geliştirmek suretiyle daha iyi hizmet vaat ederek meslektaşları arasında aranan bir konuma yerleşecektir.

Muhasebe meslek mensuplarına karşı toplumda var olan güvensizliğin temelinde, meslek mensuplarının iş ahlakını göz ardı etmeleri yatmaktadır. Katılımcılardan bu görüşü destekleyenlerin oranı %62,1'dir. Üniversitelerde iş ahlakı eğitiminin verilmesi uzun vadede çözüm getirebilir. Kısa vadede ise; iş ahlakı seminerleri, meslek odaları tarafından sıklıkla verilmelidir.

Katılımcılar, üniversitelerde verilen muhasebe eğitimindeki en büyük eksiklik olarak %58,9 ile pratik (uygulama) eksikliğini görmekteyiz. Meslek adayı bir stajyerin, bildiği teorik bir bilgiyi pratiğe dönüştürmede yaşadığı sıkıntılar en büyük sorunu teşkil etmektedir. İkinci eksiklik olarak %24,2 ile meslek ahlakı eğitimi eksikliği tespit edilmiştir. Üniversiteler uygulamaya ağırlık verecek şekilde, meslek ahlakını da içeren yeni bir muhasebe eğitimi anlayışına yönelmelidirler.

Muhasebecilerin en büyük ve temel sorunu %50,5 ile ekonomik sorun olarak tespit edilmiştir. Bu konuda meslek mensupları mükelleflerinden para tahsilatlarında büyük sıkıntılar yaşadıklarını ve özellikle kriz dönemlerinde uzun süre hiçbir tahsilat yapamadıklarını beyan etmişlerdir. Muhasebe odalarının para tahsilatıyla ilgilenmesini sağlayacak bir yasal düzenleme bu sorunun çözümü için önemli bir adım kabul edilebilir.

Katılımcıların %67,4'ünün, mesleğin bir “Defter Kapma Yarışı”na dönüştüğü fikrini savunduğu görülmektedir. Bu durum muhasebeciyi profesyonellikten uzaklaştırmakta ve ticari kaygılarla mesleğini icra etmesine sebep olmaktadır. Bu sıkıntıları engellemek için, muhasebecilerin tahsilat sorunu giderilmeli, meslek ahlakı seminerleri artırılmalı, taban fiyat uygulaması sıkı denetlenmeli ve örgütsel kontrol daha iyi bir şekilde sağlanmalıdır.

Kaynakça

- BOZKURT Ö; Bozkurt İ., (2008), “İş Tatminini Etkileyen İşletme İçi Faktörlerin Eğitim Sektörü Açısından Değerlendirilmesine Yönelik Bir Alan Araştırması”, Doğu Üniversitesi Dergisi, İstanbul.
- DALĞAR,H; Tekşen, Ö., (2014), “Muhasebecilerin Mesleki Tükenmişlik Düzeyleri ile Rol Çelişkisi Arasındaki İlişkiyi Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma”, Muhasebe ve Finansman Dergisi,Bursa.
- DİNÇ, E; ABDİOĞLU, H;BÜYÜKŞALVARCI, A., (2010), “Muhasebe Meslek Mensuplarının Davranışsal Değişkenlerinin Kazanç Düzeyi Üzerindeki Etkisini Belirlemeye Yönelik Görgül Bir Araştırma”, Ege Akademik Bakış, İzmir.
- KUTLU H.A, (2008), “ Muhasebe Meslek Mensupları Ve Çalışanlarının Etik İkilemleri: Kars Ve Erzurum İllerinde Bir Araştırma”, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, Ankara.
- SAKARYA, Ş; KARA, S, (2010), “Türkiye’de Muhasebe Meslek Etiğine Yönelik Düzenlemeler ve Meslek Mensupları Tarafından Algılanması Üzerine Bir Alan Araştırması, KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, Karaman.
- ŞENOL, H, (2014), “Muhasebe Mesleğinin Toplum Tarafından Algılanması Üzerine Bir Alan Araştırması”, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Burdur.
- TUĞAY, O; TEKŞEN, Ö, (2014), “Muhasebe Meslek Mensuplarının Sorunları: Burdur İlinde Bir Araştırma”, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Isparta.
- TÜRMOB, <http://www.turmob.org.tr/TurmobWeb/Istatistikler.aspx>, Erişim: 18.08.2015
- UZAY, Ş; GÜNGÖR, Ş., (2004), “Muhasebecilerin Sorunları ve Beklentileri: Kayseri ve Nevşehir İlleri Uygulaması”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Bursa.
- ÜNGÜREN, E; DOĞAN, H;ÖZGEN, M;TEKİN, Ö. A, (2010), “ Otel Çalışanlarının Tükenmişlik ve İş Tatmin Düzeyleri İlişkisi”, Journal of Yaşar University, İzmir.
- ÜNGÜREN, E;YILDIZ, S, (2009), “Konaklama İşletmelerinde Çalışanların Demografik Değişkenlerinin İş Tatminine Etkilerinin Saptanması Yönelik Bir Araştırma”, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi, Diyarbakır.